

відповідального ставлення потрібно вміти не лише вміло функціонувати у групі, а й постійно самовдосконалюватися. Без цього успішної соціалізації не може бути.

Отже, можна зробити **висновок**, що розв'язок проблеми формування в учнів відповідального ставлення до навчання, хоч би яким простим чи складним він не був, сам по собі нічого не дасть, якщо людина не зрозуміла причин цієї проблеми. Потрібно постійно аналізувати та усвідомлювати, які механізми психічної зрілості втратила та чи інша дитина і що їй заважає у формуванні гармонійної особистості. Володіючи такими знаннями, можна знайти нові шляхи до розв'язку цієї проблеми.

ЛІТЕРАТУРА:

1. М. Вінтергофф. Чому наші діти стають тиранами, або Загублене дитинство. – К.: Темпора, 2011. – С. 44-45.

Воробйов Р. Ю.

Науковий керівник – доц. Боднар В. Т.

АВТОБІОГРАФІЗМ У РОМАНІ ЧАРЛЬЗА ДІККЕНСА «ЖИТТЯ ДЕВІДА КОПЕРФІЛДА»

«Життя Девіда Коперфілда» – один з найпопулярніший романів Діккенса. Написаний у 1849 році, він досі зачаровує читача своєю простотою, досконалістю та неспішністю, яка плавно й непомітно занурює читача у недосягну глибину, з якої не хочеться повертатися. Це – історія молодої людини, готової подолати будь-які перешкоди, зазнати будь-яких незгод на шляху до людського життя і заради любові зробити найбільш відчайдушні й сміливі вчинки. Історія нескінченно привабливого Девіда, гротескно-нікчемного Урія, милої та чарівної Дори. Історія, яка увібрала у себе усю атмосферу «старої доброї Англії», ностальгію, яку вражаючим чином відчувають сьогодні люди, що живуть в різних країнах на різних континентах.

Некваплива розповідь про життя та долю Девіда, головного героя, про його виховання і освіту плавно переливається в оповідання про формування таланту, у розповідь-роздум про творчість. Юнак вступає в самостійне нормальне життя, зберігши талановитість, розвинувши душевну співчутливість і відкритість, незважаючи на тяжкі обставини. Тут проявляються автобіографічні мотиви роману. Так само, як і його герой, Чарльз Діккенс від журналістики переходить до оповідань, а згодом і до романів. В образі Агнес письменник втілює любов до своєї дружини. Як і його герой, він досяг успіху і став відомим письменником.

У типовій манері Діккенса, його герої рано чи пізно, але отримують те, на що заслуговують. Ден Пегготі, Еміл, місіс Гаммідж і родина Микоберів починають нове, краще життя у Австралії. Девід знаходить рідну душу в Агнесі, пізнавши справжнє щастя. Урія Хіп потрапляє до в'язниці. Тим чи іншим чином, життя все розставило по своїх місцях.

Толстой називав Діккенса найкращим з усіх англійських романістів, а роман про Коперфілда – найкращою роботою письменника. Франц Кафка назвав свій перший роман «Америка» «чистою імітацією «Девіда Коперфілда» [4, с. 51]. Г. К. Честертон вважав «Коперфілда» «найкращою книгою Діккенса». Вірджинія Вулф, яка ніколи особливо не звертала уваги на Ч. Діккенса, назвала цей твір довговічним, бо він належить, за її словами, до «спогадів і міфів про життя». «Я читаю Девіда Коперфілда з цілковитим задоволенням вже шостий раз. Постійно забуваю, наскільки цей роман чудовий [...] це змушує мене любити Діккенса як людину» [3, с. 41], писала вона у листі до Хью Уолпола. Це також улюблений роман Зигмунда Фрейда. Сомерсет Моєм називав «Девіда Коперфілда» чудовим роман. Шарлотта Бронте згадала про роман в листі до Вільяма Сміта Вільямса, зазначивши: «Я прочитала «Девіда Коперфілда» і вважаю його дуже хорошим, а у деяких частинах, як Ви і сказали, дійсно схожим на мою «Джейн Ейр». Таким чином, роман ще у часи своєї публікації зібрав вражаюче портфоліо позитивних відгуків від неперевершених майстрів слова.

Проте дидактичний стиль письменника не є однозначно позитивним явищем. Граничні, категоричні у своїх проявах характери і подекуди гротескні персонажі здатні сприймати світ лише у двох тонах і діють відповідно до свого світобачення. Найбільш багатогранною особистістю у романі є сам Коперфілд, в образі якого Діккенс розглядає своє власне життя через призму авторської фантазії. Усі інші герої здатні лише на крайні прояви характеру. Ось

Хем і містер Пегготі своїм прикладом роблять нас трішечки сміливішими та благороднішими, ось Томмі Тредлс вчить проносити любов через роки і з гумором ставитися до неприємностей, от пан Мекобер показує, що честь все ж таки мусить бути понад усе. Всі – від Агнеси, такої досконалої у всьому, до мерзенного лицеміра Урії, від простодушної Пеготті до зітканого з протиріч Стірфорта, від наївної і чарівної Дори до комічних містера і місіс Мікобер, від нещасної Емілі до відданого Тредлса – є носіями якоїсь однієї особливості характеру, вийти за межі якої їм не під силу. Авторська ж призма на самого себе не дозволяє проводити порівняння та паралелі між автором і героєм: той, хто пише, розуміє, а тим, хто читає, рекомендовано взяти на віру. Широке поле для містифікацій, яким автор неодмінно скористувався.

Незважаючи на це, у деяких з щедро описаних обставин і характерів можна чітко знайти реальні прототипи з життя самого Діккенса. Наприклад, легковажний, але оптимістичний містер Мікобер, постійний гість боргової в'язниці, сильно нагадує батька письменника. Або опис того, як Девід працював підлітком на фірмі вітчима – Діккенс сам в дитинстві працював на фабриці вакси. «Безсумнівно, я був тоді сентиментальним, дурним молокососом, але у всьому цьому проявлялася якась душевна чистота, яка не дозволяє мені зневажливо відгукнутися про ці спогади, хоча б вони і здавалися мені тепер смішними» [2, с. 25], – писав автор.

Проблеми виховання і освіти займають у творі одне з головних місць, оскільки безпосередньо відображають процес формування особи. Письменник змальовує декілька методів виховання: систему вітчима Девіда пана Мердстона, систему Крікла — колишнього торговця хмелем, що став директором школи, і систему Бетсі Тротвуд. Самі «вихователі» постають перед нами такими, якими їх бачить дитя. Так, біло-чорно-коричнева особа і порожні очі Мердстона символізують ту ненависть, яку він виплескує на Девіда. Таку ж відразу і неприязнь викликає у хлопчика Крікл, який сам «нічого не знає, окрім мистецтва прочуханок» [1]. Крізь призму сприйняття Девіда ми бачимо, що методи виховання Мердстона і Крікла антигуманні і нелюдські. В протилежність їм, Бетсі Тротвуд намагалася виховати у хлопчика потяг до добра і справедливості. І хоча вона прагне приховати свої почуття під маскою суворості, Девід бачить в ній втілення добра і справедливості. Таким же носієм позитивних начал для хлопчика є сім'я його няні Пегготі.

Роман пронизаний ще однією характерною рисою – ностальгією. Ностальгією за усім тим, що описувала англійська класична література – красою, романтичністю, принциповістю. Честь і гідність, що невимовно трансформувалися з тих пір в нашому розумінні, дихає в кожному рядку життєпису героя з його народження і до старості. Світом, в якому живе Девід, контролює любов, повага, честь і відданість. Там торжествує добро, а розплата за гріхи є настільки ж зрозумілою частиною життя, як у наші дні телевізор.

Чарльз Діккенс так казав про цей роман: «Як і у багатьох люблячих батьків, у мене в глибині душі сидить улюблена дитина, і її звать Девід Коперфілд» [4, с. 35]. Головний герой – це прототип Діккенса, відполірований та ідеалізований в одних місцях, трохи більш трагічний в інших і з щасливішим, аніж у самого Діккенса, закінченням. Сюжет «Девіда Коперфілда» ґрунтується на безлічі неймовірних збігів – кожен персонаж дитинства Девіда з'являється у його житті сюжетними поворотами в найбільш відповідний або невідповідний час.

Діккенсу на своєму життєвому шляху зустрічалися сирітство, жорстокий вітчим, садистські вчителів і тендітні жінки, зламани, як квіти. Девід Коперфілд на своєму літературному шляху стикається з такими ж явищами, тому це також один з найбільш жорстоких романів Діккенса. Але, на відміну від Чарльза, Девід, зрештою, знаходить порятунок в образі твердої, але доброї тітки, і всі його падіння в житті змінюються на злети. Хоча б на сторінках роману, але письменнику вдалося виправити своє життя.

Роман «Девід Коперфілд» розпочався як щаслива казка, але швидко змінив тон у різко протилежну сторону. Діккенс поставив собі за мету розчулити читача. І він досяг цієї мети. Ця історія комусь може здатися передбачуваною, повчальною і в певній степені наївною, а закінчення – сухим та комфортним, але в неї не відібрати живих персонажів, наскрізного гуманізму, виразних типажів, доброзичливості та м'якого синкретизму гумору й трагізму. Книга нікого не залишить байдужим.

«Гадаю, я зробив геніальне і дуже складне переплетіння правди і вимислу» [1, с. 13], – так писав Діккенс про свого «Девіда Коперфілда», якого він називав «улюбленим дітищем». Завдяки своєму герою, Діккенс приваблює увагу і до свого власного життя. Ми, мабуть, ніколи не дізнаємося, де саме автор гіперболізував, де вигадував і що приховував. Цього і не хочеться знати, врешті. Діккенс й так був гранично відвертий з читачами протягом усього роману. Роза Дартл, Дора, Стірфорт, Урія Хіпп та інші персонажі, які концентрують у собі емоційне навантаження героя, і пан Мікобер, портрет батька Діккенса, викликають суміш любові, ностальгії та провини, які, разом узяті, роблять цей роман одним з найбільш цитованих та складних витворів мистецтва у спадщині письменника.

ЛІТЕРАТУРА:

2. Діккенс Ч. Жизнь Дэвида Копперфильда, рассказанная им самим. - М.: АСТ, 2003. - Кн.2. - 509 с.
3. Ивашева В. В. Английский реалистический роман XIX в. в его современном звучании. – М., 1974.
4. История английской литературы / Под ред. И.М. Катарского. – М.: Изд-во Академии наук СССР, 1958. – 736 с.
5. Історія світової культури: Навч. посібник / Керівник авт. кол. Л. Т. Левчук. – К.: Либідь, 1994. – 320 с.

Горба Г.

Науковий керівник – проф. Вільчинська Т.П.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА В КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙ РОМАНТИЗМУ

Із зародженням нової української літератури й літературної мови, опертої на живу народну основу, постало питання про створення такого українського правопису, в якому якнайповніше знайшли б своє відображення фонетична система і граматична будова живої української мови. Проте становлення української орфографії було досить тривалим і значною мірою тому, що на початку XIX століття Україну поділили між собою царська Росія та цісарська Австро-Угорщина. Відповідно негативне значення у цьому плані мала і територіальна роз'єднаність українського народу, що не давало змоги достатньою мірою використовувати літературні тексти з усіх територій України. Такі українські письменники першої половини XIX ст., як П. Гулак-Артемівський, Г. Квітка-Осонов'яненко та ін., а пізніше Т. Шевченко, намагалися створити український правопис на фонетичному принципі, послідовно використовуючи при цьому російську графіку.

Вплив української літератури на мову є безперечним. Зокрема, вплив представників романтизму, які багато зробили для формування словникового складу та унормування графіки української літературної мови. Якщо говорити про історію мови, то, з одного боку, вона вирізняється колосальним інтересом до діяльності представників романтизму, а з іншого – відсутністю серйозних праць із цього питання. Саме тому тема запропонованої розвідки є досить **актуальною**.

Метою є розглянути творчу діяльність поетів-романтиків в аспекті її значення для історії української мови.

Мета роботи передбачає розгляд таких завдань:

- з'ясувати культурно-лінгвістичні передумови діяльності поетів-романтиків;
- окреслити основні її напрямки діяльності представників романтизму;
- дослідити еволюцію мови у творах представників романтизму;
- сформулювати цілісний погляд щодо внеску поетів-романтиків в історію української мови.

Матеріалом дослідження послужили наукові праці С.П. Бевзенка «Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови», М.В. Павлюка «Основні етапи розвитку українського мовознавства дожовтневого періоду», В. М. Русанівського «Історія української літературної мови» та поетичні тексти представників романтизму за книгами: «Русалка Дністрова», «Записки о Южной Руси», «Малороссийские песни» та ін.